

Västra Götalandsregionen

2022-10-30

Digital kompetens och digitala förmågor hos Västra Götalands föreningsliv

Enkät till föreningar i Västra Götaland

Innehåll

Sammanfattning	3
Om enkäten	4
Användning av digitala verktyg	5
Övergripande svar på enkäten	6
Föreningars begränsningar för att utveckla digitala föreningsaktiviteter	9
Utvecklingsbehov gällande medlemmarnas digitala förmågor	9
Nästa steg	10

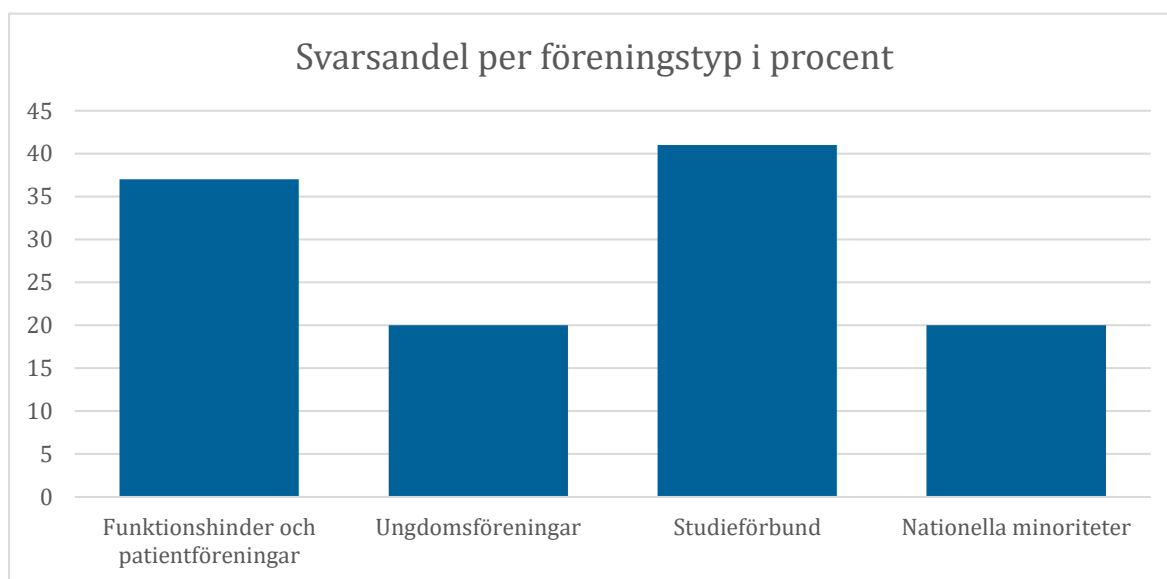
Sammanfattning

- En enkät skickades ut till ca 175 föreningar och studieförbund med frågor kring digitala förmågor och behov. Frågorna avsåg både verksamheten och medlemmarna. 54 svarade på enkäten.
- Enkätsvaren visar att det finns stora skillnader mellan olika föreningar gällande digitala förmågor. Det finns däremot liten systematisk skillnad mellan olika typer av föreningar. Däremot kan man se en tendens att ungdomsföreningar uttrycker ett större behov av stöttning som handlar om annat än låg digital förmåga samt att funktionshinderföreningar uttrycker ett större behov av att få stöd och att de bedömer sina medlemmars digital vana som lägre än fler andra föreningar.
- I och med pandemin så har de flesta föreningar och studieförbund gått över till fler digitala möten och aktiviteter och flera svarar att de kommer fortsätta med digitala möten som komplement till fysiska möten. Samtidigt uttrycker många respondenter att fysiska möten ger en annan dynamik och utbyte för medlemmarna. Det är flera som skriver att de kommer arbeta mer med digitala verktyg än de gjorde före pandemin.
- Flera svar handlar om att det finns många medlemmar i föreningar som har svårt att ta till sig det digitala och att man kanske inte har intresse av att göra det heller. Dessa medlemmar har ofta inte heller tillgång till mobiltelefoner eller datorer.
- En slutsats av enkäten är att det finns vissa behov av stöttning till föreningar i form av kompetens, teknik och basal infrastruktur (fiber) men att det främst är medlemmarna som är i behov av teknik och kompetens.

Om enkäten

Under covid-19-pandemin har många föreningar fått ställa om sin verksamhet från i huvudsak analog till digital verksamhet. Syftet med den här enkäten är att undersöka hur föreningarna som vi har kontakt med uppfattar sina och sina medlemmars digitala kompetenser och resurser. Utifrån svaren kommer koncernkontoret att ta fram förslag på eventuella insatser. Digitala förmågor definieras här som huruvida organisationer eller personer kan tillgodogöra sig digitaliseringens nyttor.

Enkäten skickades ut till ca 175 representanter för ett antal föreningar och studieförbund i Västra Götaland som Västra Götalandsregionen stöttar i form av olika typer av organisationsbidrag. Enkäten gick inte ut till idrottsföreningar eftersom frågor kring digitalisering och hanteringen av Covid-19-pandemin sker i dialog med Riksidrottsförbundet SISU Västra Götaland. Enkäten skickades ut i slutet av juni och sista svarsdag var i slutet på augusti. Totalt svarade 54 organisationer på enkäten vilket ger en svarsfrekvens på ca 30 procent. Andelens svar per föreningstyp var högst för studieförbunden och för funktionshinders-/patientföreningar.

Figur 1: Svarsandel per föreningstyp

I Sverige är det 94 procent av befolkningen som använder internet enligt undersökningen *Svenskarna och internet* (2022). 90 procent använder internet varje dag och 4 procent är sällananvändare. Bland de sex procenten som inte använder internet är de flesta födda på 1920- och 30-talen. I den gruppen är det 43 procent som aldrig använder internet. Men det är inte bara en åldersfråga. Bland 60-, 70- och 80-talisterna är det runt en procent som är icke-användare. Bland personer med en funktionsvariation är det 20 procent som aldrig använder internet och av personer födda utanför Sverige är det 7 procent. Enligt SOM-undersökningen för Västra Götaland är det 92 procent som använder internet i stort sett varje dag.

Användning av digitala verktyg

Funktionshinders- och patientföreningar

Generellt visar enkäten att det under covid-19-pandemin har varit de större föreningarna som har haft resurser att använda sig av digital teknik. Det kan handla om att dessa har ombudsmän och resurser med digital kunskap än de föreningar som i högre grad är beroende av ideella krafter. Exempelvis paraplyorganisationerna Funktionsrätt Skaraborg och Funktionsrätt Västra Götaland samt studieförbundet ABF har gett stöd till sina medlemsorganisationer genom att hjälpa till med utrustning och utbildning för de som har behövt.

Föreningarna uttrycker främst ett behov av kunskap om digitala verktyg hos sina medlemmar och i mindre utsträckning hos föreningen eller dess styrelse. Detta kan tyda på att utbildningen av funktionärer på regional nivå fungerar. Föreningarna uppfattar sitt nyttjande av digitala resurser som i huvudsak god. Många föreningar använder sin hemsida för information och många använder även e-post och sms. Den brist som flertalet föreningar uttrycker är att inte alla medlemmar kan delta på digitala möten på grund av avsaknad av utrustning och digital kunskap. Många använder inte sociala medier i någon hög utsträckning.

Föreningar för nationella minoriteter

De föreningar som organiserar de nationella minoriteterna och har svarat på enkäten har covid-19-pandemin inneburit stora utmaningar. Såväl föreningarna som deras medlemmar har haft svårt att använda sig av digital teknik. Några föreningar har stängt ner sina verksamheter periodvis. Kommunikationen med medlemmarna har skett främst via email och telefon. Några större organisationer klarade sig bra genom att de kunde hantera möten digitalt. Generellt kan man säga att de större föreningarna klarar sig bättre än de små.

Studieförbund

Studieförbunden använder i hög utsträckning digitala kanaler för att nå ut med information och att kommunicera med sina medlemmar. Under pandemin var det ytterst få verksamheter som genomfördes fysiskt och alla studieförbund svarar att dom framgent kommer att utnyttja digitala möjligheter i större utsträckning. Studieförbunden bedömer generellt sin digitala kompetens som hög.

Ungdomsföreningar

Det finns en stor variation mellan de olika ungdomsorganisationerna. Gemensamt är att de alla använder medlemstidningar i låg utsträckning och de flesta använder digitala medlemsbrev och e-post i hög utsträckning.

Övergripande svar på enkäten

Föreningarna anpassade sina verksamheter genom att i högre utsträckning nyttja digitala verktyg under covid-19-pandemin. Två tredjedelar angav att de gick över till mer digitalt, teamsmöten, utbildningar, andra typer av aktiviteter. Många har svarat att styrelsemöten övergick helt till att vara digitala. Ett fåtal föreningar svarade att de i hög grad ställt in verksamhet under pandemin. Några svarade att de hade fler aktiviteter utomhus. Överlag visar svaren på att många föreningar utvecklade sina digitala kompetenser och ökade sina digitala aktiviteter i och med covid-19-pandemin.

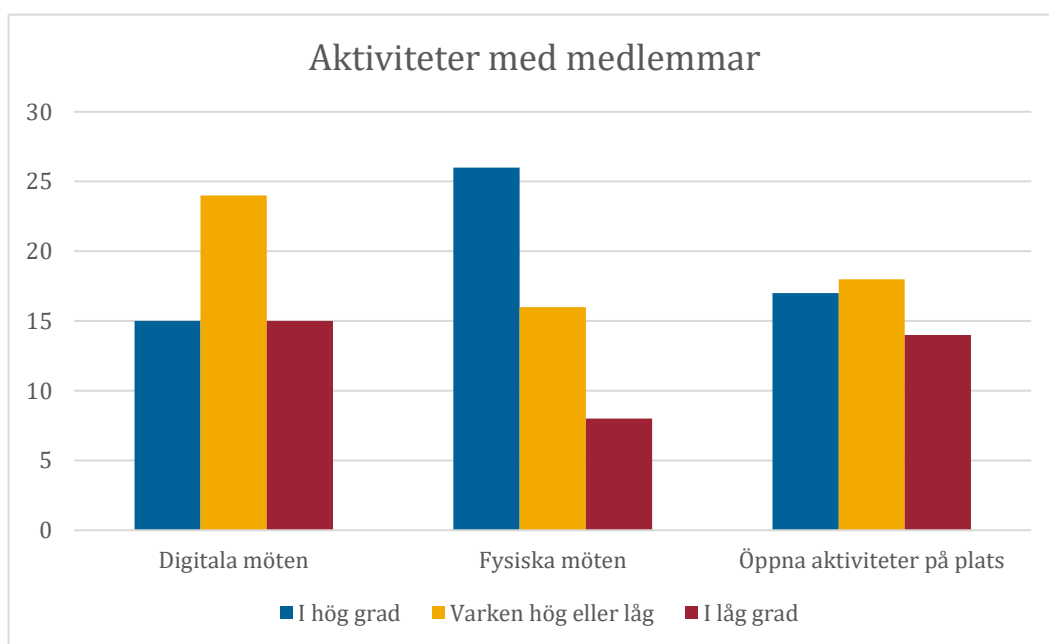
”De flesta aktiviteter som föreläsningar, möten, årsmöten mm skedde digitalt under nära två års tid. (funktionshinderorganisation).”

Organisationerna som svarade på enkäten angav i vilken grad de har haft digitala respektive fysiska möten. Under 2022 har ungefär hälften svarat att de har haft fysiska möten i hög grad. Det är även många som har haft digitala möten i hög grad men framför som ett komplement till fysiska möten. Flera har också svarat att de har hybridmöten numera.

”Alla styrelsemöten digitala, ökat antal digitala träffar för både vuxna funktionärer och för yngre medlemmar. Digitalt årsmöte, digitala utbildningar. (studieförbund).”

Det varierar stort inom till exempel funktionshinderorganisationer om man haft digitala möten i hög eller låg grad. Föreningar som vänder sig till små barn har inte haft digitala möten i någon större omfattning.

”Via mejl, sms och vanliga brev allt till föräldrar. Våra medlemmar är så unga att de inte kan/får använda sociala media i sådan stor utsträckning (ungdomsorganisation).”

Figur 2: Aktiviteter med medlemmar

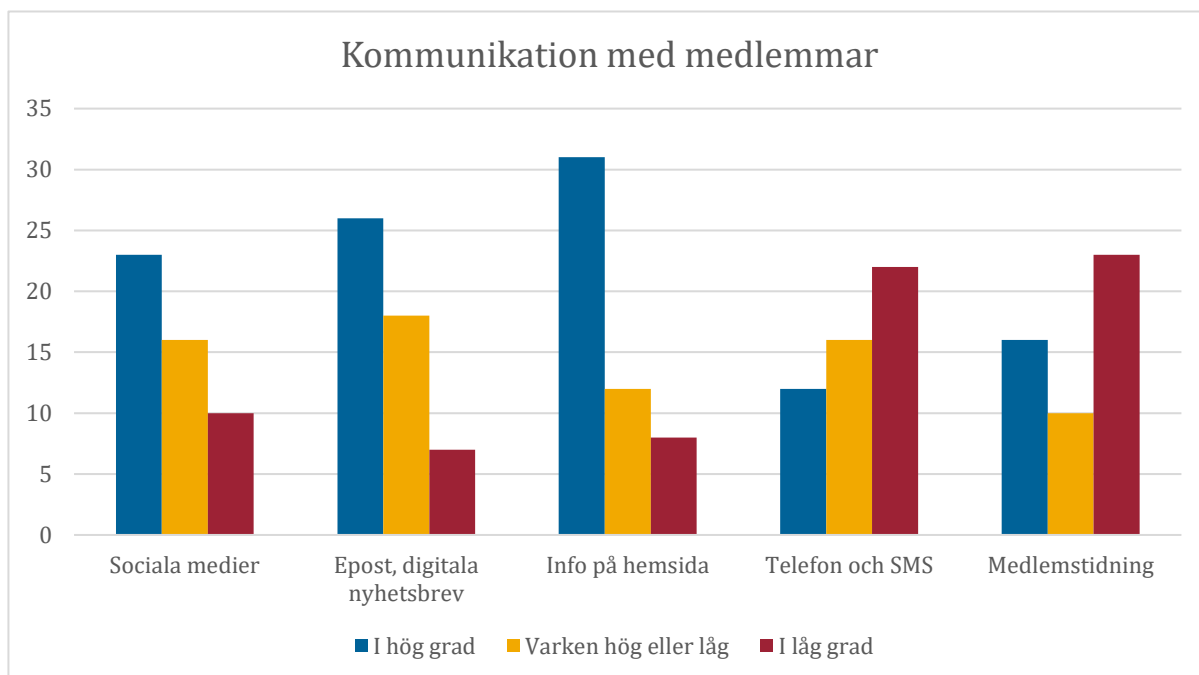
Det finns stor skillnad i svaren men det finns inga systematiska skillnader mellan typ av förening.

Föreningarna och studieförbunden kommunicerar med medlemmar i hög grad via hemsidor, e-post, digitala nyhetsbrev och sociala medier. De flesta använder hemsidan för att kommunicera med medlemmar.

”Vi har innan pandemin stått i startgroparna för en mer digital kommunikation men här ställde vi om rätt snabbt till digital kommunikation i olika led (studieförbund).”

Telefon, SMS och medlemstidningar används i hög grad av ett färre antal föreningar. Generellt använder ungdomsorganisationer sociala medier medan medlemstidningar är mer vanligt bland funktionshinderföreningar.

”Vi utökade vår kommunikation via våra sociala medier samt andra digitala verktyg. Vi startade bland annat en discordserver för våra medlemmar. (ungdomsorganisation).”

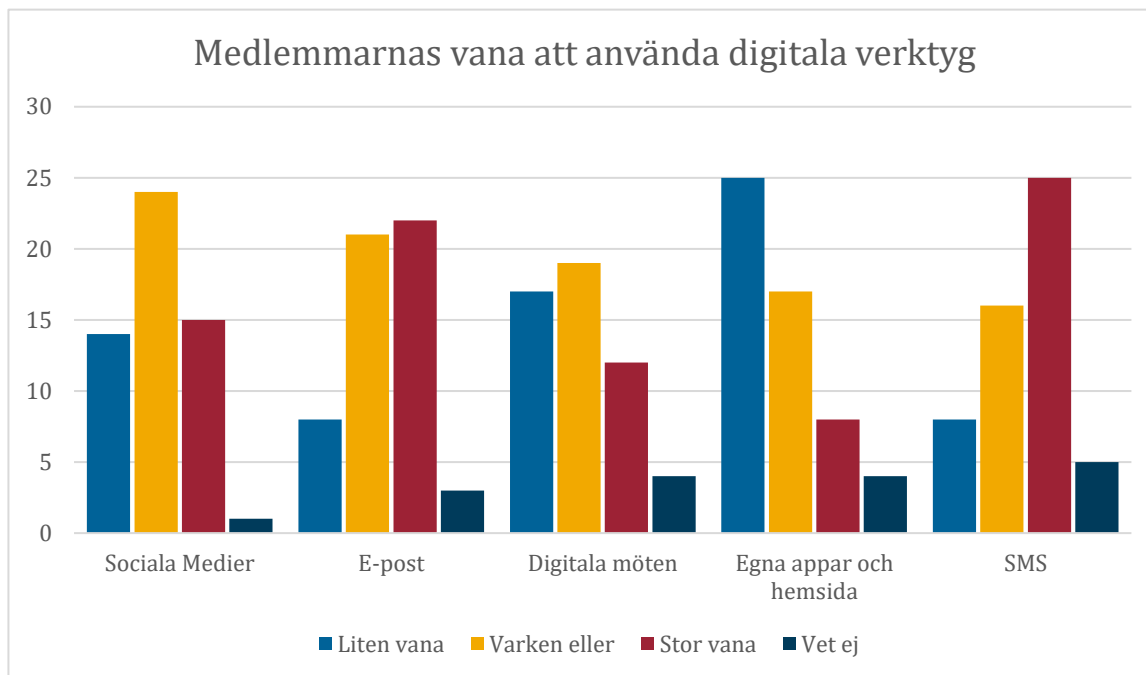
Figur 3: Kommunikation med medlemmar

Den digitala vana i föreningarna varierar stort. Respondenterna har fått bedöma medlemmarnas digitala vana och den visar att det generellt finns en stor vana vid SMS och E-post.

”De flesta fixar SMS och E-post, men inte digitala möten. (funktionshinderorganisation).”

Föreningarna har svarat att deras medlemmar generellt har en större vana att hantera SMS, e-post och även sociala medier jämfört med digitala möten och egna appar.

”Det skiljer enormt mycket mellan våra yngre medlemmar och de äldre. Samt beroende på eventuella kognitiva nedsättningar till följd av stroke. (funktionshinderorganisation).”

Figur 4: Medlemmarnas vana att använda digitala verktyg

De flesta respondenterna har lyft både möjligheter och hinder för att bedriva föreningsaktiviteter digitalt. Följande lista innefattar de vanligaste svaren.

Hinder

- Vissa medlemmar tycker det är svårt med teknik och det finns en okunskap. Det kan också vara ekonomiska skäl. Alla har inte wifi.
- Ojämlig när många varken har kunskap eller verktyg för att delta digitalt. Vissa har svårt att komma till tals.
- Kostnader kan vara ett hinder, bland annat till utrustning.
- Digitala träffar är svårt inom scout rörelsen.
- Svårare att få gemenskap, spontana möten och diskussion vid digitala träffar.
- Behov av tolkning kan vara svårt att ordna på digitala möten.

Möjligheter

- Digitala lösningar är ett bra komplement till fysiska träffar. Det kan göra att man har fler möten totalt sett.
- Styrelsemöten funkar bra digitalt.
- Med rätta verktyg kan man nå fler än vid fysiska träffar. Alla behöver inte resa. Positivt ur hållbarhetssynpunkt.
- Positivt genom att man kan ha fler spontana möten och att digitala möten är tidseffektiva.
- Utbudet av digitala föreläsningar har ökat.

Föreningars begränsningar för att utveckla digitala föreningsaktiviteter

Funktionshinders- och patientföreningar uttrycker att det saknas teknik eller infrastruktur i form av Wifi, dator, läsplatta, mobiltelefon, digital okunskap, övrig utrustning som mikrofoner. Flera uttrycker att det finns ett behov av utbildning.

På grund av en hög medelålder hos föreningar för nationella minoriteters föreningar har dessa föreningar varit extra utsatta under och efter pandemin främst på grund av att medlemmarna saknar kunskap om digital teknik. För dessa föreningar finns det behov att få utbildning både till styrelsen och till medlemmarna.

Studieförbunden beskriver det finns många möjligheter att bedriva aktiviteter men utmaningen är att få de som inte är vana i den digitala världen att våga ta del av vår digitala verksamhet. I vissa fall kan det finnas brist på teknisk utrustning.

”Äldre deltagare har svårigheter fortfarande och här behöver vi stärka kunskapen och stötta för att använda tekniken (Studieförbund).”

Ungdomsföreningar omfattar vitt skilda verksamheter, såväl föreningar som riktar sig till yngre barn (där kommunikationen sker via föräldrarna) som friluftsinriktad verksamhet (scouter och seglarläger exempelvis) och politiska ungdomsförbund. Föreningsaktiviteter så som styrelse- och medlemsmöten fungerar digitalt, men övrig verksamhet skiljer sig mycket mellan föreningarna beroende på inriktning (där till exempel friluftsliv är svårare att digitalisera).

Utvecklingsbehov gällande medlemmarnas digitala förmågor

Funktionshinders- och patientföreningar uttrycker ett behov hos medlemmarna att ha tillgång till wifi, dator, läsplatta, mobiltelefon och övrig utrustning som exempelvis mikrofoner. De menar också att många medlemmar har en digital okunskap och i vissa fall även ett digitalt ointresse. Det behövs både utbildning och bland flera medlemmar även utrustning.

”Alla har inte utrustning. Det skulle vara bra att kunna söka bidrag till att hjälpa medlemmarna att skaffa utrustning och åka till medlemmarna att utbilda och installera.”

”Det är bra med digitala mötesverktyg och kommunikation men det är också bra att träffas fysiskt. Båda behövs.”

Nationella minoriteters föreningar är i behov att få utbildning. Några medlemmar behöver även utrustning.

Studieförbund anger att det finns vissa målgrupper där trösklarna till den digitala världen är större, exempelvis äldre. Studieförbunden bedömer generellt sina medlemmars digitala förmågor som högt men att det finns brister gällande exempelvis appar och hemsidor. Generellt bedömer studieförbunden att de delvis är i behov av stötning i digitala förmågor.

”Vi ser att det digitala mötet inte kan ersätta det fysiska mötet. Det fysiska mötet är relationsskapande, och det digitala lämpar sig bättre för kortare beslutspunkter.”

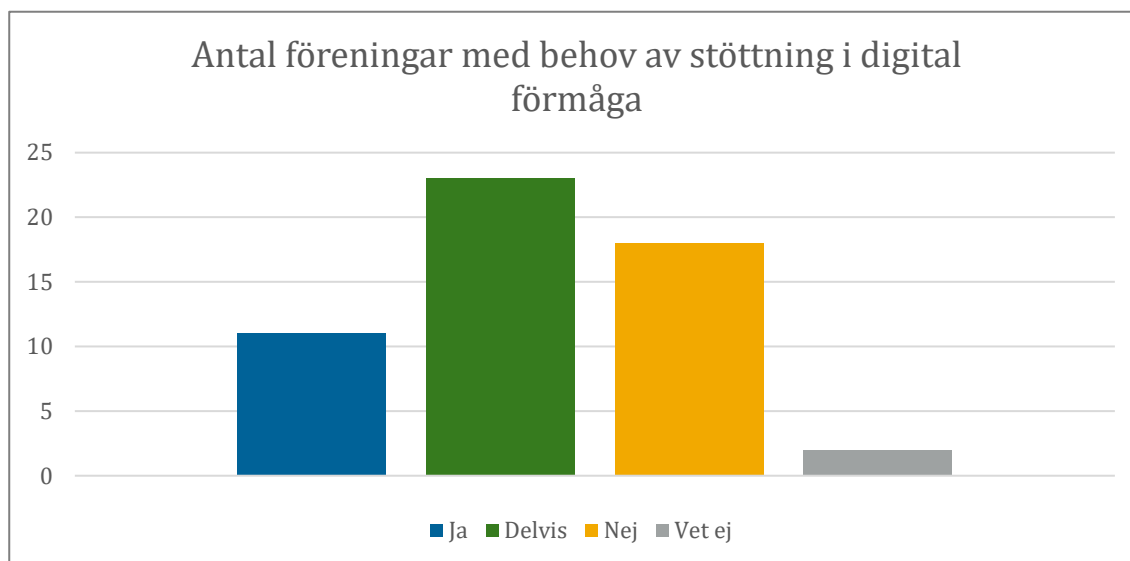
”På rätt sätt kan digitaliseringen effektivisera och göra verksamheten mer hållbar både för oss som studieförbund men också för våra medlemsföreningar och samarbetspartners. Vi har en stor utmaning för att komma dit.”

De digitala förmågor hos ungdomsföreningarnas medlemmar växlar beroende på ålder, ungdomsföreningar spänner som sagt mellan lågstadiet barn och unga vuxna (från cirka 6 till 25 år). På frågan om föreningen har ett behov av stöttning i digital förmåga svarar dock nästan samtliga nej. De enstaka som svarar ”delvis” lyfter bland annat frågan om ojämn tillgång till teknisk infrastruktur, utbyggnad av bredband med mera.

”Förbundet var snabba på att hjälpa oss i distrikten att ställa om vår distrikts- och föreningsverksamhet till digital. De utbildade oss också i olika digitala verktyg. Vår hemsida och medlemsregister har varit till stor hjälp men även bjudit på nya utmaningar när man ska använda dom på ett nytt sätt. Man har många gånger varit tacksam för alla digitala verktyg som funnits att tillgå, för utan dom hade det stått helt still under pandemin.”

Nästa steg

Det är 34 föreningar/ studieförbund har angett att det finns behov eller delvis behov av stöttning i digital förmåga för föreningen eller medlemmar. Dessa fördelar sig på 26 funktionshinder- och patientföreningar, fem studieförbund, två ungdomsorganisationer och en från nationella minoriteteter. En ungdomsorganisation lyfter att det finns en ojämlikhet mellan unga om de har tillgång till dator, telefon eller ej. En annan skriver om att unga inte använder e-post idag. Studieförbunden lyfter snarare behov av att erbjuda olika kurser för att höja den digitala förmågan hos användare. Behov av stöttning finns i olika typer av föreningar men behoven varierar. 18 upplever inte att det finns ett behov av digital stöttning och några få vet inte.

Figur 5: Antal föreningar med behov av stöttning i digital förmåga

Förslag på stöttning och utbildning till föreningar/studieförbund:

- Någon form av digital coach, teknikmentor.
- Utbildning för ledare och styrelse i föreningarna, hur man använda digitala verktyg och media i föreningslivet, hur man kan genomföra webinarier med mera.
- Informationsinsatser om vikten av att ta del av digital information.
- Särskild insats till de grupper som står långt ifrån digital användning.
- Utbildning till medlemmar, gärna gratis. Både fysiska träffar, studiecirkel och digitala utbildningar på webben.
- Stöttning till utrustning både för föreningslokaler och för medlemmar. Alla har inte smartphone eller dator.
- Teknikhörnor som en social mötesplats.

En slutsats av enkäten är att det finns vissa behov av stöttning till föreningar i form av kompetens, teknik och basal infrastruktur (fiber) men att det främst är medlemmarna som är i behov av teknik och kompetens. Behovet av stöttning är störst hos ett antal funktionshinderorganisationer och enkäten visar att många av deras medlemmar har en låg digital vana. Kulturnämndens utlysning för digitalisering av samlingslokaler kan vara en del av stödet för föreningslivet.

2022-10-27

Kontaktpersoner:

Jens Lejhall, Koncernavdelning kultur

Örjan Hellström, Förvaltningen för kulturutveckling

Åsa Olsson och Vania Costa Timback, Social hållbarhet

Maria Larsson, Samhällsanalys